

SLACHTA MARGIT – HIT ÉS SZOLGÁLAT EURÓPAI ÉRTÉKEKKEL MAGYARORSZÁGÉRT

HOLLÓSY KATALIN

A konzervatív Slachta Margitot az utókor olykor „feminista aktivistának” nevezi, nagyszerű életpályájának és áldozatkész munkásságának tanulmányozása során azonban a „nőkérdésen” kívül a 20. század összes megoldatlan problémája feltűnik, s Margit nővér ezekre adott válaszaiból pedig ma is példát meríthetünk. Nemcsak a körülmények kényszerítő ereje, hanem rátermettsége is arra sarkallta, hogy bekapcsolódjon a közéletbe és Magyarország első parlamenti képviselőnője legyen. Konzervatív értékrendje mellett a modern eszméket is pártolta, amelyek főként a nők választójogának elismertetése mellett szóltak. Megalkuvást nem tűrő, céltudatos, hitében rendíthetetlen, szociálisan érzékeny nő volt. Viselkedése megosztotta a kortársakat, hiszen az *minden koreszmét és rendszert felülírt*: kérlelhetetlen őszinteségével sok ellenséget szerzett magának, míg mások számára irányt mutatott. Gazdag életútja, hétköznapiak nem mondható sorsa egy olyan nő képét vetíti elénk, aki félelem nélkül mert szembeállni korának embertelenségeivel.

LÁZADÓ HITTEL

Slachta Margit 1884-ben Kassán született jómódú felvidéki családban. Apai ágon ősei lengyel származásúak voltak, családneve „nemest” jelent. Édesapja, Slachta Kálmán a kassai takarékpénztár vezérigazgatója volt, sosem vallotta magát hívőnek, gyermekeit is ebben a szellemben kívánta nevelni. Őt testvére közül Margit volt az, aki korán a vallás felé fordult. Élete első lázadása katolikus hite melletti kiállása volt, ami egész életére szilárd és rendíthetetlen bástyájává vált, minden cselekedetét áthatotta.¹ Iskoláit szülővárosában végezte, előbb tanítónőként végzett, majd felvételt nyert a kalocsai Miasszonyunk nővérek tanárképzőjébe, ahol francia–német szakos tanári diplomát szerzett.²

Ezt követően kizárólag hivatásának élt: előbb a győri orsolyiták iskolájában, majd a budapesti Csalogány utcai állami tanítóképzőben tanított. Már képzős éveiben hallgatta Farkas Edit előadásait, aki a nőeszmé terjesztőjeként ekkoriban országsherte ismert volt. Slachta az ő hatására fordult a szociális munka felé. 1906-ban családi életében váratlan fordulat történt: édesapja egy könnyelmű döntés folytán elvesztette minden vagyonát, így feleségével és három legkisebb gyermekével úgy döntöttek, hogy 1908-ban Amerikában új életet kezdenek. Margit és nővére itthon maradtak. Először családjá, majd látogatásai,

**élete első lázadása
katolikus hite melletti
kiállása volt** ””

1 MONA Ilona: *Slachta Margit*, Corvinus, Budapest, 1997, 11.

2 BALOGH Margit: *Ínségakcióktól a politikai közéletig. Slachta Margit (1884–1974) szociális testvér pályaképe = Szociális kérdések és mozgalmak Magyarországon (1919–1945)*, szerk. SZILÁGYI Csaba, Gondolat, Budapest, 2008, 213.

missziós tevékenysége³ idején kialakított kapcsolatai révén később az Egyesült Államok jelentett számára menedéket.

1908-ban Farkas Edit megalapította a Szociális Missziótársulatot, amely magánfogadalmi alapon szorgalmazta a nők jogainak kiszélesítését és a hátrányos szociális helyzetű emberek megsegítését. A patronázsmunkában Slachta Margit élete hivatására lelt, s rövidesen Farkas Edit legfőbb segítőjeként alkalma nyílt a közszereplésre is. A szociális munkának köszönhetően ismerte meg a társulatot mindvégig támogató Prohászka Ottokár székesfehérvári püspököt is. 1911-től Farkas Edittel való kapcsolata romlani kezdett, ennek egyik oka lehetett, hogy a főnöknő a nővédelmi munkát előrébbvalónak tartotta, mint a szociális tevékenységet.

Az I. világháború elmélyítette a szociális kérdést, és a nőmozgalmi szervezeteket is összetartásra ösztönözte, akik Katolikus Karitásznak néven egyesültek, s vezetőjüknek Slachta Margitot választották. Farkas Edit azonban nem adta meg az engedélyt arra, hogy a nővérek politikai fórumokon szerepeljenek, így Slachta azzal, hogy hangsúlyozta a nők választójogának fontosságát, átlépte a szociális munka és a politikai szerepvállalás mezsgyéjét. Farkas Edit 1915 őszén úgy döntött, hogy áthelyezi Szikszóra Slachtát, aki ekkora már számos katolikus szerveződés vezéralakjává vált.

AZ ELSŐ NŐ A PARLAMENTBEN

Margit nővér a világháború utolsó évében a Keresztényszociális Néppárt tagja lett. Az ezen belül működő női részlegből alakította meg a Keresztény Női Tábor (KNT) 1918. október 28-án.⁴ Pártjának szócsöve a *Magyar Nő* című lap lett, amelyben Slachta Margit, Farkas Edit és Prohászka Ottokár cikkei jelentek meg. A vesztes háború után aggodalommal írt a királyi pár távozásáról ugyanitt: „Néma sorfalat magyar nők: egy könnyel, vérrel és dicsőséggel egybeforrt kilencszázados tradíció határkövét teszi le a történelem a múlt és jelen mezsgyéje közé, mikor Szent István koronájának utolsó hordozói hagyják el az országot.”⁵ Legitimizmusa egybeforrt katolikus kereszténységével, s e véleménye mellett egész életében kitartott. Az 1920-as évek elején ez volt a másik ok, amiért ellentétbe került Farkas Edittel, aki a szabad királyválasztók közé tartozott, s Horthy kormányzót támogatta.

1918 nyarán a parlament meghozta az új választójogi törvényt, amelyből a nők nem részesülhettek. Margit nővér és társai azonban nem adták fel a küzdelmet, aktívan támogatták az állampolgári jogok és kötelezettségek nőkre való kiterjesztését.⁶ Az őszirózsás forradalomból születő Károlyi-kormány, a Nemzeti Tanács első intézkedései között mondta ki az általános, egyenlő és titkos választójogot, amelybe a női választójog is beletartozott. A *Magyar Nő* decemberi számában így írt szerepvállalásukról: „Mint jó állampolgárok vegyünk részt az ország nagy szellemi mérkőzéseiben anélkül, hogy a szüfrassetek stílusába esnénk, hogy aktív szerepeket töltünk be anélkül, hogy megtagadnánk ősi hitünket, ősi magyar vérünket és nőiességünket.”⁷ A tanácsköztársaság kikiáltása után egyértelművé vált, hogy a keresztény világnézet veszélybe került, s ennek megóvására a nővéreknek hasznossá kellett tenniük magukat. Margit nővér például Garbai Sándorhoz intézett beadványában az élelmiszerhiány orvoslására a termelőmunka mielőbbi beindítását javasolta megoldásnak.

1920 januárjában nemzetgyűlési választásokat írtak ki, amelyeken Prohászka Ottokár (Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja) mellett Slachta Margit (Keresztény Női Tábor) képviselték a keresztény-nemzeti vonalat. A püspök így írt róla naplójában: „Margit nővér itt volt, és nagyon jól beszélt. Szeretem

Slachta Margit művei

Elkapott sugarak. Útirajz. Szociális Testvérek Társasága, 1927.

A puszta rejtekéből az élet centrumába. Szociális Testvérek Társasága, 1928.

A Katolikus Női Szociális Képző. Szociális Testvérek Társasága, 1938.

Pünkösdi tűz. Slachta Margit kiadása, 1944.

Sugárzó élet. Válogatás Slachta Margit testvér gondolataiból. Szociális Testvérek Társasága Magyarországi Kerülete, 1993.

3 SLACHTA Margit: *Elkapott sugarak. Útirajz*, Szociális Testvérek Társasága, Budapest, 1927.

4 BÉKÉS Márton: „A királyság védelmében” – Slachta Margit következetes monarchista eszméisége és cselekvése, Miles Christi 2008. nyár-ősz, 42.

5 Magyar Nő 1918. november 23., 1.

6 PALASIK Mária: *A nők a Parlamentben (1920–1990) = A nő és a politikum. A nők politikai szerepvállalása Magyarországon*, szerk. PALASIK Mária, Napvilág, Budapest, 2007, 141.

7 Magyar Nő 1918. december 31., 2.

Slachta Margit (1884–1974)
(*Wikimedia Commons*)

ezt a finom, gyengéd, zseniális lányt, igazi finom lélek; csak nagyon radikális, és az alacsonyabb néposztályok életmódját és szokásait könnyen felveszi, például roppant igénytelen, mindennel beéri, földön is elalszik.”⁸ Márciusban előbb lakóhelyének választókerületében aratott első győzelmet, majd e hónapban a magyar nemzetgyűlés első női képviselője lett. Ezt a tisztséget 1922. február 16-ig töltötte be, összesen 28 beszédet tartott a Házban.

Két évig tartó nemzetgyűlési szereplése során az általános, titkos választójog mellett érvelt, mégpedig a nőkre is kiterjesztve, valamint a szegény sorsúak nevében szólalt fel (különösen a munkásréteg körülményeinek javítása, a gyermekhalandóság csökkentése, az oktatás megreformálása érdekében). Törvényjavaslati kérelemmel élt a kezdő fizetések megemeléséért, az általános közjótékonyági adó bevezetéséért. Parlamenti szereplése kezdetén, nő lévén, sokszor ki volt téve a férfiak gúnyolódásainak, s időnként derűtlenség kísérte szavait, de szépen felépített beszédeit hallva képviselőtársai kénytelen-kelletlen elismerték munkáját. Slachta Margit neve mégis méltatlanul forrt össze egyik felszólalásával, amelyet az árdragítók ellen fejtett ki. A botbüntetés megszavazásáról szóló parlamenti vitára 1920. június 18-án került sor; felszólalása többi részében az egyenlőség elve alapján kérte, hogy nemcsak a férfiakra, hanem a nőkre is terjesszék ki ennek hatályát, hiszen ha csak az egyik felet büntethetik, ettől függetlenül az társára átruházhatja a tettet. A tárgyalások idején Margit nővér szabadságát töltötte, így a törvényjavaslat megszavazásánál nem volt jelen, mégis e vád további pályájára – igaztalanul – árnyékot vetett.

⁸ PROHÁSZKA Ottokár: *Napló III.*, Prohászka Baráti Kör, Szekesfehervár, 2003, 54.

1921-ben újra felmerült, hogy a női választójog csorbul a titkos szavazás elvének elvetésével. Margit nővér elutasította a kettős mércét: „Aki most nemet kiált, az halott, halottak táborával [pedig] nem lehet [az országot] újjáépíteni!”⁹ Két parlamenti beszédében is kiemelte a nők hasznát a társadalomban. Az 1922-es választásokon már nem indulhatott, mert Farkas Edit nem engedélyezte, kivéve, ha szabadkirályválasztóként teszi. Ezt pedig elutasította, mert kitarított legitimista elvei mellett. A főnöknővel való ellentétek oda vezettek, hogy Margit nővérnek 1923-ban távoznia kellett a Szociális Missziótársulattól. Pár héttel később megalapította önálló szervezetét, a Szociális Testvérek Társaságát,¹⁰ akiket köznyelven „szürke nővéreknek” hívtak.

HARC A NEMZETISZOCIALIZMUS ELLEN

Slachta Margit a két világháború közti időszakban főként a külföldi szervezetekkel való kapcsolatokat építette, sok ötletet merített amerikai látogatásainak tapasztalataiból, amelyeket idehaza is megvalósított.¹¹ 1933-ban létrehozta a Szentlélek Szövetséget, majd egy évvel később útjára bocsátotta *Lélek Szava* című lapját. A szélsőjobboldali, antiszemita eszmék térhódítása ellen másutt is felemelte a hangját, amikor például petíciót nyújtott be a hatóságoknak a zsidótörvényeket elutasítva.

1940 októberében a magyar püspöki kar megalapított egy 21 főből álló bizottságot, a Magyar Szent Kereszt Egyesületet, amelynek társelnökévé választották. Már ekkor közbenjárt a munkaszolgálatosok érdekében, s ugyanígy tett a kárpátaljai Kőrösmezőre elhurcolt csíkszeredai zsidó családok esetében is: az üldözöttek megsegítésére nemzetközi kapcsolatait is mozgósította. A *Lélek Szava* szintén a kirekesztettek védelmére kelt, amelyet 1944-ben nem véletlenül tiltottak be. Itt jelent meg *Újévi levél*¹² című cikke, amelyben a munkaszolgálatosokért állt ki: „A keresztény igazságok alapján állok, tehát vallom, hogy a szeretet kötelezett minket arra, hogy elismerjük – és pedig kivétel nélkül – embertársainknak Isten-adta és senkitől el nem vehető természet jogait.”¹³ E cikke szélsőjobboldali körökben óriási felháborodást váltott ki, megvádolták azzal, hogy saját hazájának fiait hátrébbvalónak tekinti a zsidóknál. A szlovákiai zsidók deportálásának megakadályozása szintén az ő érdeme volt: 1942-ben személyesen járt el ügyükben, a helyszínen tájékozódott, majd leveleket küldött magasrangú egyházi méltóságoknak, világi személyeknek, felhíva a figyelmet az embertelenségekre.

Slachta Margit felekezettől, nemzetiségtől függetlenül az embert óvta, így cselekedett a német megszállás bekövetkezte és nyilas hatalomátvétel után is. A szociális nővérek rendházaiban bújtatta a magyar zsidókat, több mint ezer embert mentve meg a deportálástól. Még akkor sem vesztette el a lélekjelenlétét, amikor a nyilasok a Thököly úti rendház ajtajait felfeszítve benyomultak az épületbe és rábukkantak védenceire (egy ilyen akció során hurcolták el és ölték meg rendje egyik tagját, boldog Salkaházi Sára nővért). Zsidómentő munkáját méltatva Izrael állam 1985-ben fát ültetett emlékére a Yad Vashem kertjében s neki adományozta a Világ Igaza állami kitüntetését.

HARC A NEMZETKÖZI SZOCIALIZMUS ELLEN

1945-ben Margit nővér úgy döntött, hogy ismét indul a parlamenti választásokon. Márciustól a Keresztény Női Tábor színeiben készülődött a visszatérésre, azonban beadott kérelmét visszautasították, annak ellenére, hogy zsidómentő munkájáért elismerték. Betegsége is közbeszólt, végül 1946-ban pártonkívüli-

9 Idézi MONA: *Slachta Margit*, 96.

10 *Szociális Testvérek Társulata alakulási jegyzőkönyv 1923 = Slachta Margit lelki öröksége*, I., Salkaházi Sára Alapítvány, Budapest, 2011, 14.

11 *A puszták rejtekéből az élet centrumába*, összeáll. SLACHTA Margit, Szociális Testvérek Társasága, Budapest, 1928, 30.

12 *Lélek Szava* 1943. január 6., 1.

13 Idézi SCHMIDT Mária: *Diktatúrák ördögsekerén*, Magvető, Budapest, 1998, 178.

ként indult. Margit nővér régi álma teljesült, amikor 1945 novemberében általános, egyenlő és titkos választásokat tartottak, s a nők először kaptak a férfiakéval egyenlő jogokat.

1948-ig tartó képviselői munkája során beszédeit a jogrend, a jogelvűség, a jogbiztonság védelmében intézte. Az időtlenség példája volt az Országházban, hiszen elvein mit sem változtatott. A baloldal bírálta és kifigurázta vallásosságát, alig akadt olyan parlamenti felszólalása, amelyet ne szakítottak volna meg a botbüntetésre hivatkozva; valójában nem tudtak más vádat felhozni ellene, amivel lejáráthatták volna, így minduntalan kiforgatták negyedszázaddal korábbi szavait. A *Magyar Nemzet* védelmébe vette: „Slachta Margit egyénisége érdekes és színes folt a magyar parlamentben, politikai magatartása sok támadás és kritika tárgya, de senki sem vonhatja kétségbe őszinteségét, meggyőződését, erkölcsi erejét.”¹⁴

Kezdetben még közel hasonló nézeteket vallott a Kisgazdapárttal, az államforma kérdésében azonban nem. Az 1946. január 31-i nemzetgyűlési ülésen a királyság védelmében szólalt fel, hangsúlyozta a kérdés népszavazás útján történő eldöntését. Úgy vélte, hogy szükségszerű lenne ezt a békekötés után megtenni, mert addigra – úgy hitte – visszakerülnek az elszakadt országrészek, valamint a hadifoglyok és internáltak is hazatérhetnek. Az ezeréves Szent István-i államrend protektoraként ellenezte a köztársasági államrend bevezetését, amely idegen a magyar hagyományoktól, s nem vallási alapokon nyugszik: „A mi esetünkben nem egyszerűen arról van szó, hogy válasszunk a királyság és a köztársaság között, hanem arról van szó, hogy egy ezeréves királyságtól megválunk és átmegyünk a másik alkotmányformába.”¹⁵ Felszólalása heves vitát váltott ki, Habsburg-agitátornak titulálták, mivel a baloldal számára a Szent Korona az elmaradottságot, a feudális Magyarországot jelképezte, Margit nővér azonban a köztársasági államrendben hatalomra jutott diktátorokat említett példának a közelmúltból (Mussolinit és Hitlert). Végül egyedül maradt véleményével, utolsó szavai így hangzottak: „A Nemzetgyűlés most határozni fog, a történelem pedig ugyanúgy fog ítélni a mi elhatározásunk felett, mint ahogyan mi ítélnünk az előző politika felett.”¹⁶ A köztársaságot népszavazás nélkül, 1946. február elsején hirdették ki. Március 12-én a „demokratikus államrend és a köztársaság büntetőjogi védelméről” szóló törvényjavaslatot tárgyalta a nemzetgyűlés, amely „jogalapot” szolgáltatott a törvénytelen ségek elkövetéséhez és a koncepciók perek megrendezéséhez. Slachta Margit felszólalásában helytelenítette ezt az intézkedést: „A törvény mindig csak akkor jön létre, ha valamilyen szükség indokolja. Így tehát nem világos, hogy miért kell ilyen sok halálbüntetést és életfogytiglan tartó fegyházakat kilátásba helyezni azoknak, akik az előző törvény hozatalakor – az akkor elhangzott állítások szerint – nincsenek.”¹⁷

A hazai németek kollektív bűnösség elve alapján indított kitelepítése ellen többször felemelte a szavát. 1946. augusztus 23-án a Vatikánnal való megromlott kapcsolatok helyreállításáért küzdött. Katolikus elvei azt kívánták tőle, hogy vallása érdekében kiálljon, az állam és az egyház közötti békés viszonyt egyengesse. 1947. március 13-én a költségvetés tárgyalásakor a következő megállapítást tette: „Ha nem marad meg az erkölcsi erő és a tőke, amely a vallásos nevelés mellett az emberi lélekben benne van, akkor az Isten óvjon minket mindattól, ami ebben a sokszor megrendült és tönkretett országban be fog következni!”¹⁸ 1947. április 16-án ismét a vallásos nevelés érdekében szólott hozzá a nemzetgyűlés munkájához, s ekkor Parragi György ilyen szavakkal méltatta: „Az egyetlen férfi a Nemzetgyűlésben!”¹⁹

**az 1946. január 31-i
nemzetgyűlési ülésen
a királyság védelmében
szólalt fel** ”

14 Idézi MONA Ilona: *Slachta Margit közéleti működése (1918–1948) = Egyházak a változó világban. A nemzetközi egyháztörténelmi konferencia előadásai*, szerk. BÁRDOS István – Beke Margit, Esztergom, 1991, 571–572.

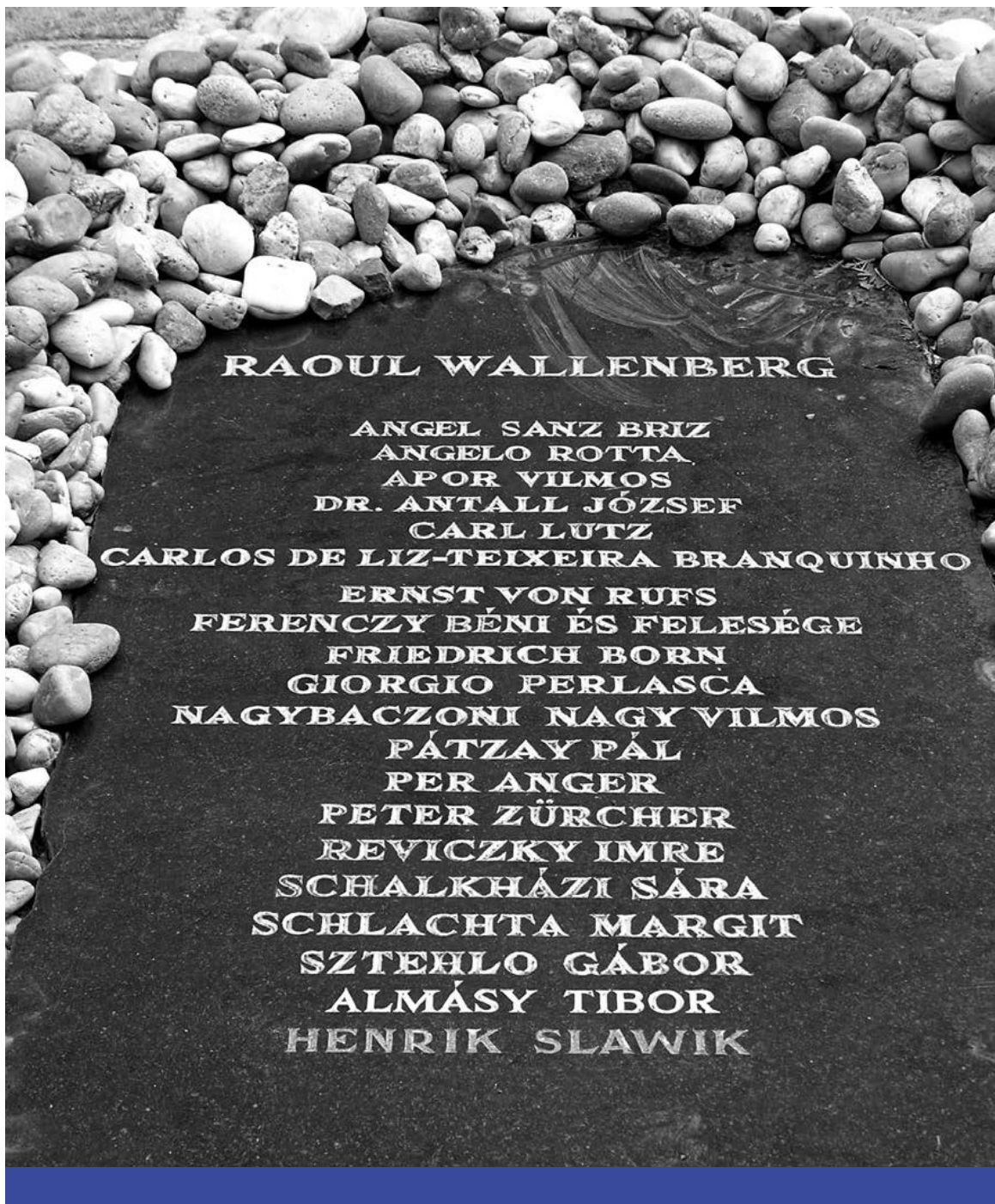
15 *Nemzetgyűlési Napló I.*, Budapest, 1946, 306. (1946. január 31.); a felszólalás szövegét jegyzetekkel közli BÉKÉS: I. m.

16 *Nemzetgyűlési Napló I.*, Budapest, 1946, 308.

17 *Nemzetgyűlési Napló I.*, Budapest, 1946, 735 (1946. március 12.).

18 *Nemzetgyűlési Napló VI.*, Budapest, 1947, 805 (1947. március 13.).

19 *Nemzetgyűlési Napló VII.*, Budapest, 1947, 594 (1947. április 16.).

Embermentő
– A budapesti zsidó
üldözöttek mentőinek
emléktáblája
a Dohány utcai
zsinagóga udvarán
(Wikimedia Commons)

Az 1947. augusztus 31-én rendezett választásokon Slachta Margit ezúttal saját pártja, a Keresztény Női Tábor (KNT) programjával indult, s újra mandátumot szerzett. A KNT a keresztény-nemzeti eszme folytonosságát, a '20-as évek kezdetének nemzetgyűlési képviselőjét jelentette a II. világháború után. Pártjának konzervatív értékrendje a hagyományok szolgálatában állt, a Baloldali Blokk ezért veszélyesnek ítélte. Az általa képviselt keresztény, emberközpontú világnézet és a materialista értékrendű kommunizmus ütközött az országgyűlési ülések alkalmával.

1947. október 28-án parlamenti felszólalását külpolitikai szempontból sértőnek találták (különösen a Szovjetunióra és Jugoszláviára tett utalásai miatt), így a mentelmi bizottság döntése alapján hatvan napra felfüggesztették a nemzetgyűlésből. Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a képviselő szavai terméketlen talajra hullottak, helyzete egyre kedvezőtlenebbre fordult. Utolsó beszédét 1948. június 16-án tartotta, amikor ellenezte az egyházi iskolák államosításáról szóló törvényjavaslatot. A felszólalás nagy részét kitörölték az *Nemzetgyűlési Napló*-ból, állandó zaj és közbekiáltások kísérték szavait. Az ülés végén a Himnusz

éneklésekor nem állt fel, emiatt kétszer hat hónapra, azaz egy évre menesztették a parlamentből. Amikor a mentelmi bizottság tette miatt kérdőre vonta, nekik a Zsoltárok könyvéből idézett: „Elnyomóink dalt követeltek tőlünk, de mi azt tartottuk, száradjon el inkább a nyelvünk.”²⁰ Kizárását követően rejtőzködésre kényszerült. Az 1949. májusi választásokon szándékai szerint még elindult volna, de addigra helyzete oly mértékben veszélyessé vált, hogy végül csak szavazni mehetett el.

„A KÖTELESSÉG VISZ”

Slachta Margit útlevelekérelmét 1948 januárjában abból a szándékból indította el, hogy meglátogassa a külföldi rendházakat. Sejtette ugyan, hogy személyes szabadsága veszélybe kerülhet, bármikor letartóztathatják, ahogy ez történt 1948 karácsonyán Mindszenty Józseffel is. Az új évből alig telt el két hét, Slachta Margitot már detektívek keresték tartózkodási helyén, a domonkos nővérek zárdájában. Mindszentyt 1949. február 5-én a népbíróság életfogytiglani fegyházbüntetésre ítélte, és az ügyében megjelent ún. *Sárga könyv*ben említés esett Margit nővérről is, aki számíthatott rá, hogy hamarosan ő is koncepció per vádlottjává válik. 1949. június 22-én éjszaka hamis papírok segítségével, Tóth Etelka néven előbb Ausztriába, majd az Egyesült Államokba távozott. Közösségének szánt búcsúlevelében így fogalmazott: „Ti tudjátok a legjobban, hogy a Hazát itthagyni nem akartam és nem akarom, de a kötelesség visz – és hoz vissza.”²¹ Akkor még nem sejtette, hogy soha többé nem térhet haza. Inkognitóban távozott az országból, sokáig hollétét is csak feltételezni lehetett.

Emigrációja során a kisebbségvédelemért, a jogfosztott emberek védelméért próbált az ENSZ-nél és a Hágai Bíróságnál minél többet elérni. Az Egyesült Államok püspökeihez és Truman elnökhöz memorandumot intézett, amelyben a közép- és kelet-európai országokban uralkodó diktatúrák korlátlan terrorjára hívta fel a figyelmet. 1951 novemberében visszatért Európába, s kapcsolatot ápolt a magyarországi testvérekkel is. Aggodalommal töltötte el a hír, amikor értesült a magyarországi szerzetesrendek feloszlásáról, valamint internálásukról. Ez arra sarkallta, hogy hazajöjjön, ám egészségügyi állapota ezt már nem tette lehetővé. Belátta, hogy vissza kell térnie az Egyesült Államokba. A Szabad Európa Rádióban Nemes Borbála álnéven nyilatkozott.

1956-ban megszüntette inkognitóját, a Buffalói Actio Hungarica tiszteletbeli tagjává választották. 1961-ben értesült húga, Borbála betegségéről, ekkor utoljára haza akart térni, de környezete nem engedte. Margit nővér hátralévő életét a buffalói otthonban töltötte, ahol 1974. január 6-án hunyt el.

**a hazai németek kitelepítése
ellen többször felemelte a szavát**

ÉLETPÉLDA

Slachta Margit hosszú élete során mindvégig kitartott konzervatív elvei, keresztény hite mellett, és a társadalom szociális problémáinak megoldásán dolgozott. „Mindent az örök cél és a lélek értékének szempontjából ítélek meg” – vallotta.²² Szilárdságát, meg nem alkuvó magatartását az a mélyről jövő hit táplálta, amelynek köszönhetően nem ismert félelmet. Áldozatkész, önzetlen cselekedeteit Istennek rendelte alá, egyedül neki engedelmeskedett. A történelemben őt megillető helyet csak a rendszerváltoztatás után kapta meg: 1995-ben ő és az általa alapított Szociális Testvérek Társasága emlékérmét kapott, valamint neki ítelték a Magyar Köztársaság Bátorság Érdemrendjét. ■

²⁰ Idézi BALOGH: *I. m.*, 229.

²¹ Idézi MONA: *Slachta Margit*, 191.

²² *Uo.*, 172.